

“VERSPREIDT DE GEHEIME BLADJES!” De activistische sluiipers (1918-1919)

Na de wapenstilstand van 11 november 1918 zou het nog meer dan een half jaar duren vooraleer er een formeel vredesakkoord was. In die woelige maanden werd gevreesd voor een heropflakking van de oorlog – het Duitse leger bestond nog en was met een deel van zijn wapens teruggetrokken – en was Europa het toneel van verschillende revolutionaire opstoten, aangevoerd door onder andere Pieter Jelles Troelstra in Nederland en Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg in Duitsland.

In die maanden doken in Vlaanderen verschillende krantjes en pamfletten op die het activisme verdedigden en zelfs oproepen tot gewelddadige acties. Het activisme was de beweging die in samenwerking met de Duitse bezetter de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen probeerde te realiseren. Toen het einde van de Eerste Wereldoorlog naderde, weken verschillende activisten uit naar Nederland en richtten in Den Haag een Vlaamsch Comité op. De gewenste houding van deze organisatie, die later haar naam veranderde in Vlaamsch Komiteit, bleef lange tijd onduidelijk: moest het de belangen van de uitgeweken activisten behartigen of eerder revolutionaire acties opzetten tegen de Belgische regering? De voorstanders van deze laatste optie hoopten de terugkerende Vlaamse frontsoldaten aan te zetten tot een gewapende opstand.

Om zijn communicatie te stroomlijnen, richtte het Vlaamsch Comité in december 1918 het Vlaamsch Persbureau op. Het Persbureau ondersteunde onder leiding van

Hendrik Mommaerts de uitgave van sluikbladen in Vlaanderen. Deze periodieke pamfletten moesten de frontsoldaten de 'waarheid' vertellen over het activisme en hen agiteren met het oog op anti-Belgische terreuracties. In de blaadjes werd ook fel geïnterpreteerd tegen de arrestatie en opsluiting van activisten. Voor het schrijven en verspreiden van deze ondergrondse pers werd een beroep gedaan op een netwerk van achtergebleven en ondergedoken activisten, waaronder August Borms, Jules Spincemaille en Hugo Van den Broeck.

Vanaf december 1918 verschenen er minstens vier clandestiene bladen: *De Vliegende Aktivist* (vermoedelijk drie nummers, waarvan nrs. 2 en 3 bewaard in het ADVN), *De Vrije Stem* (vermoedelijk zes

nummers, waarvan nrs. 1 tot 4 bewaard in het ADVN), *'t En Zal* (vermoedelijk drie nummers, waarvan nrs. 1 en 2 bewaard in het ADVN) en *Vrij Vlaanderen* (vermoedelijk vier nummers, waarvan nrs. 1 tot 4 bewaard in het ADVN). De meeste sluikbladen verdwenen in februari 1919 na de arrestatie van August Borms. Het revolutionaire doel van deze activistische pers faalde door een te hoge inschatting van de invloed van de Frontbeweging en de antipathie bij het merendeel van de Vlaamse bevolking en soldaten ten aanzien van het activisme. Het resultaat was daarentegen een verhoogde waakzaamheid van de Belgische veiligheidsdiensten en een repressieve houding tegen alle revolutionaire opvattingen, zonder onderscheid tussen activisten, communisten en anarchisten. [TOM COBBAERT]

